

1930

1956

2017

Tu písničku neslyšel roky. Většinou na funusech hrají *Až mě andělé zavolají k sobě*, *Tam u nebeských bran* nebo *Ave Maria*. Výjimečně ještě *Už mi láska není dvacet let*. To je pěkně debilní song na pohřby. Ale není horší než *Jednou se vrátíš od Špinarky*.

Jenže tady hrají *Když jsem kytici vázala*.

Pouštějí verzi, kterou nezná. Po hlase snad od Yvetty Simonové. Simonka nazpívala tenhle song? A kdo tu písničku objednal? Nevěřil by, že ji uslyší. Přitom k ní ta písnička patřila. Jako ke každému ze Šmídovny.

Jsou tu tři lidi a on. Nikdo po ní nezbyl, nikdo na její funus nepřišel. Tři lidi, možná to jsou všichni sousedi. Taky by tu nebyl, kdyby nečetl noviny, nikdo mu nezavolal, že umřela. Vlastně vůbec netušil, že ještě žije.

Kdyby věřil na náhody, řekl by, že je tady náhodou. Ale ví, že nahodilost v životě neexistuje. Že všechno vede odněkud někam, přes různé zatačky a různými směry, ale přes stejné zastávky, ty jsou vždycky stejné. Pobrukuje si tu písničku a pak se přistihne, že se na funusu směje.

1930

1956

1930

Jsou dva. Vlastně tři. Ale všichni si myslí, že jsou dva.

Dvanáctiletý Karel. Malý vyhublý Cikán, který všem vypráví o tom, kolik měl ženských, protože jeho táta skutečně už v téhle době zplodil syna, teď je mu pětadvacet a mámě třicet. Doma řve dalších sedm sourozenců a Karlos je nejstarší, tak bere roha, kdykoliv to jde. Ženskou ještě neměl a připadá si divný. Asi nebude tátův.

Třináctiletý Adolf. To jméno nenávidí, neustále mu připomíná, že byl jeho táta Němec. Máma mu tvrdila, že ho zabili ve válce, jenže hrdina to nebyl. Kecy opuštěné mámy, která by toho ničemu radši viděla mrtvého. Ještě v květnu 1945 se nechal odsunout do Rajchu, aby mohl začít nový život. Umřel velký Adolf, co visel ve všech školních třídách, a o malého nestál. Kamarádi mu říkají Áda, a někdo si může myslet, že se jmenuje Adam. Blondák, jednou bude hodně vysoký, ale zatím ostatní nepřerostl.

A pak je tu ten třetí. Josef. Oslavil jen druhé narozeniny. Ale vypadá taky na třináct. Roste, i když to

nikdo nevidí. Jenom Karlos s Ádou. Máma se s ním utopila v pětačtyřicátém ve Vltavě v Budějčích, když ji Češi chtěli vystěhovat ze statku a poslat do lágru. Táta byl ještě na frontě, a když se vrátil domů, našel místo nich dva úmrtní listy. Josef o tom klukům vyprávěl jen jednou: jak se snažil vyplavat nahoru, ale máma se k němu přivázala provazem, pamatuje si, že ji tahal za dlouhé vlasy, chtěl křičet, ale nešlo to. Tři dny pak koukaly jeho mrtvé oči do tváře mrtvé mámy, než je vytáhli z řeky a pohřbili, natloukli do jedné rakve, kde se na ni dodnes kouká, a proto radši běhá venku. S Karlosem a Ádou.

Vybral si je sám. Tuší, že si je vybrat měl. Seděl uprostřed prázdné haly, kterou procházeli dva chlapi a stříkali na něj dezinfekci, protože ta hala byla jen jednou velkou místností bývalé infekční stanice, kam se měly nastěhovat desítky rodin, se kterými si na národním výboru nevěděli rady. Do odsunu se už asi nedostanou, tak jim úředníci vybrali tenhle barák, Šmí-dovnu na Pražské třídě v Českých Budějovicích. Josef věděl, že tu bude za pár týdnů bydlet jedna cikánská rodina. Jedna z mála, co přežila válku. A že se má kamarádit s jejich Karlosem, dvacet pět dní proto nehnutě seděl, aby si na něj počíhal, proskočil mu hlavou a ujistil se, že je to skutečně dobrý kluk. Pak se před něj postavil, podal mu ruku a nabídl přátelství. Karlovi bylo pět a nikdo se s ním nechtěl bavit. Byl za Josefa rád.

Nejdřív kamarádili jen spolu, ale Karlos dostával nařezáno, že mluví sám se sebou. Nedokázal nikomu

vysvětlit, že není sám. Táta ho jednou zmlátil tak, že mu zlomil tři žebra, a tak Josef přibral do party ještě Adolfa. Jsou teď dva. Vlastně tři. Ale všichni si myslí, že jsou dva. A Karlose už nikdo nebije proto, že mele, když je sám.

Protože jsou vždycky dva. Tedy vlastně tři.

1930

1956

1930

Opírají se o vlhkou podezdívku vily, z pootevřených sklepních oken je olizuje chlad a do špinavých triček se zažralo horko červencového dne. Čekají, až Zděna Wagnerová zavolá, že Adolf může jít domů. Je čtvrtek, půl jedenácté večer, většinou už dobrou čtvrt hodinu bývá Áda doma a poslouchá, jak máma za rozvěšenými prostěradly v neckách ze sebe smývá návštěvu strejdy Antonína.

Zděna Wagnerová, šestatřicátnice s pěkným poprsím, které téměř popírá mateřství, jeho návštěvu světi víc než neděli. Adolf musí vždycky pryč. Společně žijí v místnosti o devíti metrech čtverečních, kam dokázali narvat úzkou postel, malý jídelní stůl, dvě židle a kredenc, necky zavěsili na zeď. Antonín Kvapil je ženáč, který nechal svoji mámu na statku a pracuje na národním výboru v Budějovicích. Bezdětný. Pro Zdeňku je přivýdělek, který nemůže ztratit. Nechává za sebou peníze, jídlo a někdy i bonbony, Zděna se na něj těší a Áda má pocit, že takhle veselou ji vídá skutečně jen jednou za týden, a tak se taky těší, navíc ví,

že se zase uvidí s Karlosem a Josefem. Je rád, že má máma někoho ráda. Nebo si to aspoň myslí. Většinou si jde s klukama sednout za vilu a hned na uvítanou rozlomí na dva díly to, co strejda přinesl.

Na ten tvrdý bonbon dnes šli moc zhurta, majzli do něj kamenem, až se celý rozdrozil, ale stejně o něj nepřišli, smetli ho ze země a rozkousali společně s kousky hlíny a písku.

„Prej by chtěla ještě druhýho Tonda, říkála,“ utrousí Adolf a rukou šmátrá ve tmě sklepního okna, přitiskne dlaň na chladné cihly. „Alá já jí to nevěřím.“

Nemá hodinky, jen odhaduje, že by se už mělo rozsvítit v jejich pokoji a máma by měla zavolat jako vždycky ta dvě slova, která mu dovolí usnout: Ádo, domů! Vstal, očistil si kalhoty a nakoukl přes roh, jestli se nepřeslechl a doma se už nesvítí, ale stejně byly pořád závěsy zatažené. Vrátil se ke klukům, už proti nim zůstal v podřepu. Chtělo se mu spát, promnul si tvář propoceným tričkem, až ho začaly pálit oči.

„A tobě by to nevadilo? Že k vám choděj dvá? Já bych nechtěl, aby se táta vo mámu s někym dělil,“ utrousí Karlos a odplivne si zbytky hlíny, které mu uvízly v puse.

„Vo tátovi se nebavim, Tonda je mámy šamstr. A sám nevím, jestli má jenom moji mámu.“

„A kdyby neměl? Řek bys jí to?“ To se do diskuse zapojil Josef. Většinou mu trvá dlouho, než se rozmluví. Kluci vědí, že to je kvůli jeho mámě, nikdo nespí tak těžce jako Josef: kdykoliv se probudí, kouká do její

sežrané hlavy, dávno jí odpustil, dokonce se k ní zpočátku mačkal, jako by ho dokázala obejmout a zahřát, ale nikdy se nepohnula, pak její tělo začalo tlít a teď už tam leží jen její kosti v cárech oblečení. Je to na světě dobře zařízený, říká si, máma mizí a já rostu, takže se v tý bedně jednou nebudu s nikým tlačit. Dokázal by zjistit, jestli má Antonín jen jednu Zděnu. Ale Adolf nechce. „Vyser se na to, Josef, ještě bych z toho měl trápení.“

„To já bych se teda trápil, kdybych měl tu nejistotu. Jestli se táta mámě kurví,“ namítne Karlos.

„Tvůj táta se v Rajchu tvý mámě kurví,“ říká Josef. Tu odpověď nesměruje na Karlose, ale na Adolfa. Zírá na něj svýma bledýma očima a ústa má rovná, zbařená jakéhokoliv úsměvu či úšklebku, rty jako dokonale úsečka.

„Ptal jsem se tě snad na svýho tátu? Je mi ukradeněj, ty vole, volnej, Josef, nesar mě.“ Už jsem měl bejt dávno doma, přemítá Adolf, a místo se tady hrabeme v rodinnejch hovnech, co smrdí od skopčáků až sem. Ale stejně mu to nedá. „To jako víš vopravidcky, vo mym tátovi?“

Josef chtěl vědět, jak žije táta jeho nejlepšího kamaráda, nedávno se za ním vydal do Bavorska, našel ho v malé vesnici v nájemním bytě sousedky, taky odsunuté, původem z Vršovic, byl u toho, když miliony malých Adolfů hledaly cestu v těle obtloustlé Trude, a ví, že se jí za necelých devět měsíců narodí syn, který by dostal taky jméno Adolf, kdyby si to Němci po válce

nezakázali. Chtěl by to Ádovi říct, ale už ani necekne, protože by se na něj ještě víc zlobil, a on tam skutečně byl bez jeho svolení, vlezl do života jeho nacity, a to se nedělá.

„Někdy takový věci vim, aniž bych to zjišťoval,“ lže Josef a Áda si ho přeměří očima. Ucíť v puse kamínek, schoval se mu pod jazyk, a plivne ho tak nešikovně, že mu sliny tečou z boty. „Vo mym fotrovi se bavit nebudem, pánové. To mámin Tonda by byl jinčí táta.“

„Seděl bys před barákem každéj večer,“ směje se Karlos.

„A co. Pak by nám třeba dali větší byt. Se dvěma cimrama. Kdybysme byli tři.“

„Nás je doma devět. A taky máme jednu.“

„Ale vobrovskou.“

„Jo, rozdělenou skříněma, abysme na mámu s tátou v noci nečuměli. Jenže máš uši.“

„Dřív cikánům uši řezali, říkal učitel.“

„Asi věděli proč,“ usmívá se Karlos a rozchechtá i ostatní. „Táta, to je frajer, ten měl holek, že už by je ani nespočítal.“

„Jasně, tvůj táta,“ mávne rukou Adolf. „A ty seš po něm, ne?“

„Po kom jinym,“ sklopí oči Karlos.

Pak vzduch protnou dvě slova z úst Zděny, Adolf může domů. Postaví se, bolí ho lýtka. „Pánové, pondělí platí? Nebo se z vás někdo posral už teď?“

„Největší strach máš stejně ty,“ říká Josef a kluci vědí, že má pravdu.

„Ale doma ani slovo.“

„Neboj, doma ani slovo,“ říká Josef a zmizí, taky domů k mámě.

1930

1956

1930

Josefovi se zdálo, že se máma pohnula. Možná se jen moc namáčkla na její hrudník, něco prasklo, a on pak radši proseděl přes půlnoc schovaný ve dřevníku na dvoře Šmídovny. Desítky oken, které nikdy úplně neusnou, pokaždé někdo svítí. Ještě před válkou tu žilo nějakých sto dvacet rodin. Kdysi tu bývala kovárna, a odtud ten název – kovář, německy Schmied, pak tu fungovala hospoda s tanečním sálem, obec následně dům vykoupila a věnovala chudým. Ale není to chudobinec, spíš takový útulek, kam se po válce začaly stahovat ty nejzvláštnější existence, hlavně pro národní výbor, česko-německé rodiny, ponížené válkou a ještě víc životem na Šmídovně.

Josef mrkne a sedí v srdci Šmídovny, bývalém tanečním sále. Není delší než třicet metrů, široký tak na polovinu. Cítí zápach, jako když umřela maminka. Někdo tu už nežije. Je mrtvý tak den, dva. Mísí se tu pach potu a jídla, špinavého oblečení a hlavně nepraných dek, které to všechno polykají, protože deky tady slouží místo zdí. V tom sále je právě devadesát sedm lidí.

Devadesát šest živých. Deky visí na provazech, které se občas přetrhnou, a to pak začne mela, dva byty se spojí v jeden a všichni si vidí do talíře – kde jste tyhle talíře a hrnky vzali? Nebyly dřív naše? Hádají se tu skoro pořád a závidí si. Nejvíc byt, do kterého šla díky komínu napojit kamna. Pak byt s oknem, následně byt s polovinou okna, peřiny, kabáty, stoly, židle, uhláky, talíře, lžice i pevné špagáty, které se pomaleji prohýbají pod tíhou plesnivých hadrů.

Ve vlhkém rohu sedí na starých plechovkách od oleje, pod obrazem Franze Josefa s prožraným rámem od červotoče, dva chlapi, o kterých všichni vědí, že jsou na chlapy, a mastí karty. Kdo dneska prohraje? Šestnáctiletá holka, přibližně uprostřed sálu, stejně jako každou noc studuje ozdobný štuk na stropě, přímo nad ní kdysi visel obrovský lustr, zůstala tam od něj ozdoba v omítce s lustrhákem, a představuje si, jak by podobný vzor vypadal na svatebních šatech. O tři sekce vedle leží její bývalá spolužačka, ve stejné poloze, jen ten štuk už nemůže vidět, silou přivírá oči a snaží se prokousnout ruku chlapovi, který jí ucpává ústa, zatímco přiráží pod její sukní. A vedle, za dekou, ale jen dvacet centimetrů od její hlavy, spí tři děti, dvouleté, čtyřleté a pětileté, chlapi, zahrabaní v jedné peřině na jedné posteli, jejich maminka se vedle krčí na zemi a ty zvuky od sousedů identifikovala správně, ale neudělá nic, její nejstarší syn přišel na svět úplně stejně a je ze všech kluků nejhezčí, tak třeba bude mít Kristýna taky takové štěstí.

Josef postupně obejde byty v jedné místnosti a políbí na čelo všechny, kterým se už podařilo usnout. Položí se na chvíli mezi Kristýnu a toho chlapa, topí se v jejich společném potu, hledí střídavě oběma do očí a je mu líto obou.

Vždycky, když se tady toulá, je rád za Karlose a Adolfa, že na ně vyšly lepší byty, alespoň mají jejich rodiny samostatné pokoje s cihlovými zdmi. Karlos žije ve vile, to je ta nejhonosnější stavba v areálu, bývalá infekční stanice postavená na konci zahrady, Adolf bydlel nejdřív v Domečku, přízemním účelovém baráku ze třicátých let, který vypadá trochu jako blok z koncentráku, ale pak se nastěhovali do levého křídla staré Šmídovny, u Pražské silnice, kde je nejen ten ohromný sál, ale taky klasické pokoje s pevnými zdmi a zavřenými dveřmi. Ví, jak Adolfova maminka tu cimru jen pro ni a Ádu získala, ale o tom se nemluví. Má Zděnu rád, ví, že je na Adolfa hodná a že to dělala kvůli němu. Dát klukovi něco lepšího. Byt o devíti čtverečních metrech.

Josef se cítí unavený, mrkne a je zpátky u maminky. Ten zápach ze sálu Šmídovny si přitáhl až sem. Pach mrtvého člověka, to, co cítil před chvílí. Asi to byl on sám.